

KCR jaarverslag 2019 – publieksversie

Inleiding

Het team van KCR heeft het afgelopen jaar bergen werk verzet om ervoor te zorgen dat leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs in aanraking komen met kunst & cultuur. Niet alleen door te werken met bekende producten als het Cultuurtraject en schoolbegeleidingstrajecten, maar ook door nieuwe dingen uit te proberen. Zo is KCR onder andere actief betrokken geweest bij de uitbreiding van de leertijd op 30 basisscholen in Rotterdam-Zuid, het opzetten van een netwerk in het speciaal onderwijs en bij Community of Practice, een initiatief om met culturele instellingen te onderzoeken hoe KCR van betekenis kan zijn in het MBO. Ook heeft KCR een belangrijke rol gespeeld bij de ontwikkeling van EVI, een nieuw monitorinstrument dat scholen inzicht geeft in de stand van zaken van hun eigen cultuuronderwijs.

Cultuureducatie met Kwaliteit

In Rotterdam hebben verschillende culturele instellingen de handen in één geslagen om kunst & cultuur een vaste plaats in het leerplan te geven. Onder de noemer CMK010 (Cultuureducatie met Kwaliteit 010) worden verschillende programma's aangeboden. KCR levert verschillende producten voor onderwijs- en cultuureducatieprofessionals. Denk aan bijeenkomsten en trainingen, advies over cultuuronderwijs op school, de KCR Schoolscan en hulp bij het opstellen van een leerplan. De bereikcijfers van 2019 liggen ruim boven die van 2018:

- 106 scholen
- 1.033 leerlingen
- 808 leerkrachten en
- 349 educatief medewerkers

“Ik leer mijn oordeel uit te stellen en me open te stellen voor de ideeën van de kinderen. Zo word ik aangenaam verast en zie ik mijn leerlingen op een andere manier.” - leerkracht

Contact met alle scholen

De consulenten van KCR hebben in 2019 met alle 192 Rotterdamse basisscholen contact gehad over de stand van zaken van hun cultuuronderwijs. Uit die gesprekken blijkt dat veel Rotterdamse scholen kunst en cultuur belangrijk vinden, maar niet belangrijk genoeg om het op school een vaste plek te geven. KCR heeft verschillende arrangementen ontwikkeld om hier verandering in te brengen. In die arrangementen begeleidt KCR scholen bij het vormgeven van hun cultuuronderwijs vanuit hun visie, programma, deskundigheid en bereidheid tot samenwerken.

Teamtrainingen

KCR is het afgelopen jaar meer teamtrainingen gaan geven. De training *Weet waar je school woont* is een mooi voorbeeld van zo'n geslaagde training. Leraren verdiepen zich in de culturele omgeving van de school en leren hoe die omgeving een rol kan spelen in het lesprogramma. De workshop *Speciaal*

onderwijs voor vakkrachten komt voort uit de groeiende belangstelling voor dit type onderwijs en het besef dat kinderen met een beperking een eigen aanbod kunst & cultuur verdienen met de bijbehorende pedagogische aanpak.

In 2019 heeft KCR een handjevol Interne Cultuur Coördinatoren (ICC-ers) opgeleid. De cursus wordt niet goed bezocht, maar omdat deze groep erg belangrijk is voor de implementatie en organisatie van cultuuronderwijs betreft KCR ook andere medewerkers van de school bij de ICC-bijeenkomsten. Samen vormen zij het netwerk van cultuurcoördinatoren dat in 2019 tweemaal bij elkaar is gekomen.

Ateliers in School

In dit programma gaat een kunstenaar het hele schooljaar aan de slag met leerlingen in de klas. Dat kan een beeldend kunstenaar zijn, een theatermaker, een danser, een muzikant, een filosoof of multimedialkunstenaar. Deze kunstenaar stimuleert het creatief vermogen van kinderen en gaat met hen op onderzoek uit. In 2019 hebben geen 484 leerlingen meegedaan zoals beoogd, maar 1.033 leerlingen. Dit komt mede doordat scholen die reeds deelnamen ook andere klassen hebben betrokken bij dit programma.

Dagprogrammering op Zuid

KCR heeft een adviserende rol gespeeld bij de leertijduitbreiding met 10 uur per week op een dertigtal basisscholen op Rotterdam-Zuid. In de aanloop heeft de afdeling primair onderwijs dertien scholen geadviseerd over de invulling van hun programma met kunst & cultuur. KCR verwacht de komende tijd een rol te kunnen spelen in de verbetering van de kwaliteit van de programma's en het aandeel van kunst & cultuur daarin nog wat te vergroten.

Gelijke kansen overleg

In het Gelijke Kansen Overleg zijn beleidsadviseurs van de grote schoolbesturen, directeuren van culturele instellingen en beleidsadviseurs cultuur en onderwijs van de gemeente aangesloten. Doel van dit driemaandelijks overleg is te komen tot een gemeenschappelijk uitgangspunt voor cultuuronderwijs dat gelijke kansen voor leerlingen op de Rotterdamse basisscholen bevordert. Het uitgangspunt ligt op tafel. Nu gaan de betrokkenen aan de hand van verschillende (school)visies bepalen hoe daar een praktisch plan van te maken.

Cultuurtraject

Het Cultuurtraject Rotterdam is een inspirerend, educatief programma voor leerlingen waarbij zij gedurende hun schoolloopbaan op inspirerende manieren kennismaken met diverse kunstdisciplines als beeldende kunst, dans, media, theater, muziek, erfgoed en literatuur. In 2019 heeft KCR met dit programma bereikt:

- 167 van de 227 PO en VO scholen
- 39011 leerlingen

"Er was een goede afwisseling tussen luisteren en doen. De kinderen hebben best een korte spanningsboog maar waren de hele les geboeid en deden supergoed mee. Kortom: een TOP les!!" - leerkracht

Bereik

Opvallend is dat KCR met het Cultuurtraject in 2019 meer leerlingen heeft bereikt met minder scholen. Er werden maar liefst 1.634 leerlingen meer bereikt dan in het jaarplan beoogd (en bijna 400 leerlingen meer dan vorig jaar). Daar staat tegenover dat door fusies van scholen iets minder schoollocaties meededen.

Planned Culture

Na het voortgezet onderwijs in 2018 heeft KCR in 2019 het planningsinstrument *Planned Culture* ook ingevoerd in het primair onderwijs. Aan de implementatie ervan op scholen en bij culturele instellingen werd veel aandacht besteed in de vorm van campagnes, tutorials, werksessies en individuele ondersteuning. Deze aanpak bleek een succes want 96 procent van de deelnemende scholen had zich voor de zomervakantie ingeschreven. Planned Culture bevordert de zelfstandigheid van de scholen waardoor ze meer eigenaarschap krijgen over de invulling van hun cultuuronderwijs.

Rotterdam, de stad van cultuuronderwijs

In deze programmalijn voor het voortgezet onderwijs staat het intensiveren van de cultuurbijdrage in het leerplan centraal. Met behulp van kennismakingsgesprekken, workshops, teamsessies en verschillende programma's heeft KCR zich beziggehouden met de kwaliteitsverbetering van cultuuronderwijs op VO scholen in Rotterdam. De bereikcijfers van 2019 zien er als volgt uit:

- 51 scholen
- 1584 leerlingen
- 231 leerkrachten
- 154 educatief medewerkers
- 46 culturele instellingen

“Ik dacht vroeger: zit er wel genoeg dans in mijn programma dit jaar? Sinds het Rotterdams CKV denk ik: wat wil ik mijn kinderen meegeven?” - docent

WIRED

WIRED festival heeft op vier scholen het cultuuronderwijs een boost gegeven. Om kunst & cultuur aan te jagen, zet KCR de school een dag lang op z'n kop om vervolgens met het schoolteam te bespreken hoe daaraan een vervolg te geven. WIRED heeft veel leerlingen bereikt, omdat in sommige gevallen alle leerlingen van een school werden betrokken bij het festival.

Proeftuinen en inspiratiebijeenkomsten

Onder leiding van KCR gingen zes scholen met ieder twee culturele instellingen in proeftuinen aan de slag om te werken aan innovatie van hun programma's. Thema's als inclusiviteit en verbinding met de stad stonden centraal. Monitoronderzoek naar de co-creatie van de proeftuinen heeft ertoe geleid dat KCR dit proces intensiever is gaan begeleiden. Zo denken meer mensen mee, worden de doelstellingen concreter geformuleerd en wordt er systematisch gereflecteerd op de behaalde resultaten. Met inspiratiebijeenkomsten over de FCP-subsidieregeling in het vmbo, vso en praktijkonderwijs, bereikte KCR een aantal nieuwe vso-scholen.

Rotterdams CKV

KCR beschouwt dit netwerk, dat bestaat uit 50 procent educatoren van culturele instellingen en 50 procent docenten, als de actieve voorhoede van het cultuuronderwijs in Rotterdam. Hier horen we terug wat de actuele vraagstukken zijn, proeven we waar de energie zit en daar spelen we vervolgens op in. Rotterdams CKV staat voor actief (mee)maakonderwijs. In het traditionele ckv volgt de leerling kunst als representatie van de wereld, bij het Rotterdams CKV kan de leerling binnen de veilige omgeving van de school oefenen om de wereld zelf vorm te geven. Zo maken ze niet alleen kennis met de culturele sector, maar kan ckv veel méér bijdragen aan hun ontwikkeling.

KunstKabel

Vaak blijft het op scholen als het om kunst & cultuur gaat bij een snelle, eenmalige kennismaking. Met KunstKabel stimuleert KCR culturele instellingen en scholen om samen plannen te maken waarin de eerste ervaringen van leerlingen op school een passend en relevant vervolg krijgen. In 2019 was de eerste editie met:

- 17 plannen
- 24 culturele instellingen
- 27 scholen
- 5 winnaars

*“Ik zou willen dat cultuurprojecten op onze school een kop en een staart hadden.”
– schooldirecteur*

Winnaars

De vijf aanvragers (culturele instellingen) die het meest uitvoerig hebben gesproken met scholen hebben de prijsvraag gewonnen. In hun plannen is de inbreng van de school het duidelijkst en daarmee wordt het plan relevant en realistisch. Zij gingen met een geldprijs van €20.000 naar huis om in 2019 hun plan uit te voeren.

Vijf plannen uitgevoerd

Bij de vijf KunstKabel-plannen die zijn uitgevoerd werden 850 leerlingen betrokken die gemiddeld 8-10 uur les hebben gehad. Een van de plannen die met succes is uitgevoerd, is ‘Sensationeel Charlois’. Een samenwerking tussen Alle ruimte, Ibn I Sina, Hugo de Groot en betrokken kunstenaarscollectieven uit Charlois. Tien klassen van twee scholen gingen met vijftien kunstenaars aan de slag in hun werkplaatsen. In de lessenserie stonden de vijf zintuigen centraal. Het gemaakte werk van de leerlingen kwam samen in souvenirwinkel genaamd Sensationeel Charlois. Naast een plek om creatieve spulletjes te kopen, is de winkel ook een plek voor ontmoeting tussen de wijkbewoners.

In 2020 wil KCR de kabels doortrekken door bijvoorbeeld de cultuurcoach en het Cultuurtraject te koppelen aan de partners die de eerste KunstKabel hebben uitgevoerd.

Buzz010

Buzz010 is een samenwerking tussen Rotterdamse schoolbesturen, de gemeente Rotterdam, stichting De Verre Bergen en KCR. Door tegen een sterk gereduceerd tarief busvervoer aan basisscholen aan te bieden, wordt een belangrijke drempel weggenomen om met leerlingen

leerervaringen op te doen buiten het klaslokaal. Scholen en aanbieders zijn blij met Buzz010 en geven de dienstverlening een 8.8.

- 175 scholen
- 1000 excursies
- 1.295 bussen
- 41.000 leerlingen

“De informatie werd op tijd geleverd. Alles was tot in de puntjes goed geregeld. De chauffeur was zeer klantvriendelijk en was positief naar de kinderen toe. Een dikke plus voor de 010-buzz.” – leerkracht

Droomexcursiewedstrijd

Tijdens de feestelijke lancering in februari werd ook het startsein gegeven voor de Droomexcursiewedstrijd om Buzz010 meer bekendheid te geven. Klas 4a van De Provenier ging er uiteindelijk met de winst vandoor. De leerlingen gingen in juli op excursie met Plastic Whale.

Groot succes

In het eerste schooljaar maakten maar liefst 175 scholen gebruik van Buzz010. Samen maakten ze duizend excursies met 1.295 bussen. Zo kregen meer dan 41.000 leerlingen de kans om te leren buiten het klaslokaal.

Marketing

In 2018 is de ambitie geformuleerd voor een meer integrale marketingstrategie, waardoor marketingcampagnes de samenhang van KCR-programma's onderstrepen. In 2019 is KCR met die ambitie aan de slag gegaan.

Nieuwe strategie

Met het aanstellen van een hoofd Marketing & Communicatie als lid van het managementteam, is de eerste stap naar de nieuwe strategie gezet. Ook is KCR eind 2019 begonnen met de ontwikkeling van een nieuwe website. De website wordt ontwikkeld op basis van resultaten van onderzoek en zal dus beter aansluiten op de behoeften van de doelgroepen van KCR.

Bijeenkomsten

Door op verschillende momenten in het jaar bijeenkomsten te organiseren, zorgt KCR voor verbinding tussen de culturele- en de onderwijssector in Rotterdam. We wisselen ervaringen en informatie uit en spelen in op actuele ontwikkelingen in het werkveld. Door af te wisselen met vorm, inhoud en publiek spreken we al onze doelgroepen aan. Zo organiseerde KCR met SKVR en Kunstgebouw aan het begin van het nieuwe schooljaar de bijeenkomst *Curriculum.wat.nu?* in theater 't Kappeltje in de Agniesebuurt. Het publiek en enkele deskundige sprekers verkenden wat deze nieuwe ontwikkelingen voor het cultuuronderwijs betekenen. Ook faciliteerde KCR twee edities van de culturele talkshow *Debatmeester* waarvan de laatste ging over diversiteit en inclusie in cultuur en onderwijs.

Talentontwikkeling

KCR heeft afgelopen jaar de handschoen opgepakt en het beleidsthema Talentontwikkeling verder onderzocht voor de disciplines theater, dans en muziek. Hij heeft een model ontworpen waarmee benodigde data per discipline verzameld en ontsloten kunnen worden. Doel van het onderzoek is om gericht beleid te kunnen maken op het gebied van talentontwikkeling in Rotterdam. Het onderzoek wordt in het voorjaar van 2020 verwacht.

Nieuwe ontwikkelingen en samenwerkingen

KCR zoekt continu naar nieuwe samenwerkingen en mogelijkheden om scholen te blijven enthousiasmeren voor cultuuronderwijs. Ook proberen we de huidige situatie op scholen als het gaat om cultuuronderwijs beter in kaart te brengen.

Stedelijke monitor

Om de samenwerking tussen scholen en culturele instellingen te bevorderen, ontwikkelt KCR een *stedelijke monitor*. Dit instrument schetst welke scholen in Rotterdam goed cultuuronderwijs hebben en welke niet. Of scholen nog geactiveerd moeten worden of al het een en ander doen en hulp nodig hebben bij een volgende stap. Zo komt vraag en aanbod op gebied van cultuuronderwijs samen en sluit het aanbod beter aan op de behoefte van de individuele scholen.

EVI

Het afgelopen jaar was KCR actief betrokken bij de landelijke ontwikkeling van EVI2.0: een zelf-evaluatie-instrument dat basisscholen inzicht geeft in de staat van hun cultuuronderwijs. Op basis van de ingevulde vragenlijst wordt de school geanalyseerd en geadviseerd door de consulenten over hoe ze hun cultuuronderwijs kunnen verbeteren. Het komt voort uit het programma Cultuureducatie met Kwaliteit en sluit mooi aan op het Rotterdamse Cultuureducatie Model. Het instrument biedt KCR dus ook mogelijkheden om zowel op school- als sectorniveau een betrouwbaar beeld te krijgen van de staat van het cultuuronderwijs in Rotterdam.